

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תרומה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו
(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

לעילוי נשמת

מרת הינדא עטל בת הרה"ח ר' יעקב ע"ה שטרסבורג
נפטרה ביום י"ב אדר ראשון ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנה ובתה

הרה"ת ר' שלום דובער הלוי וזוגתו מרת טובה שיחיו
ומשפחתם שיחיו לוין

* * *

לעילוי נשמת

האשה החשובה והחסודה מרת פייגל צפורה ע"ה
בת הרב ר' משה ע"ה ראפ
נפטרה ש"ק פ' תצוה, י"ג אדר ה'תשע"ג
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י משפחתה שיחיו

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

לבנות את בית המקדש.

ובנוגע אלינו הכוונה – לבנות את בית המקדש השלישי, בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם⁵ שהוא יבנה ע"י משיח צדקנו, "ובנה מקדש במקומו"⁶, וע"פ דברי הרמב"ם⁷ "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר", מובן שכך הוא גם בנוגע לבית השלישי, שכאו"א מישראל ישתתף בזה ע"י נדבותיו, אנשים ונשים, ויש לומר – גם טף (כפי שהי' בנדבת המשכן).

נאמר, "ואל הארון תתן את העדות" הכוונה היא ל"ארון לבדו"¹¹ בלא כפורת¹². לעומת זאת, לפי הרמב"ן, ש"ארון יקרא... בהיות הכפורת עליו", אי אפשר לומר שהציווי הוא בלשון אשר "משמעו יותר", להיפך: "תתן" – "אחר שיתן הכפורת על הארון"⁸.

ב. כפורת – כלי בנפרד, או חלק מהארון?

ויש לומר, שההבדל בין דעות אלו אינו רק לגבי משמעות המושג "ארון", אלא נובע מכך הבדל בהלכה לגבי עצם ההגדרה של הארון והכפורת:

לדעת הרמב"ן, הכפורת היא פרט וחלק מן הארון, ורק כאשר הכפורת מונחת על הארון, הארון שלם [ויש לומר, שהדבר דומה לכך שהארון עצמו עשוי מ"שלוש תיבות"¹³, ורק כאשר כל החלקים יחדיו, נוצרת מציאותו של הארון, וכך גם הכפורת, שהיא כיסוי הארון, היא חלק מן הארון עצמו].

ולדעת רש"י, הכפורת היא כלי בפני עצמה¹⁴, אלא שמקומה הוא על הארון¹⁵.

אנו מוצאים סברה זו בקשר להלכה: הגאון

נותן העדות בארון ואחר תשיב הכפורת". ועד"ז הוא בחוקוני "לפי פשוטו". וראה רא"ם ואוה"ח כאן.

(11) וצ"ע באוה"ח כאן שכתב על דברי רש"י דמשמע מדבריו שהי' מקום לטעות שיתן העדות על הארון. ואכ"מ.

(12) וראה במפרשי רש"י (רא"ם, באר מים חיים, משכיל לדוד, באר יצחק). ועי' שם גם בפ' הסדר בכתוב (לפרש"י) – דמקדים "ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה" (וראה גם מפרשים שבהערה 4. ועוד). ואכ"מ.

(13) ל' התנחומא – ויקהל ז. ועד"ז הוא בפרש"י פרשתנו (כה, יא), מיומא עב, ב.

(14) כן ביאר בגו"א בפ' השני הכפל בהפסוקים (לא בדברי רש"י). אבל ביארו שם הוא בהתאם לדעת הרמב"ן המבואר לקמן ס"ד (וראה הערה 36), ולא כדעת רש"י המבואר לקמן בפנים שם.

(15) ועפ"ז יומתק שהקדים שימת בדי הארון לנתינת הכפורת (פקודי מ, כ).

א. "ואל הארון תתן..."

על הפסוק¹ "ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך" יש מחלוקת בין רש"י לבין הרמב"ן:

רש"י אומר, שהציווי "ואל הארון תתן את העדות" מופיע שנית בפסוק זה, אף שכבר נאמר לפני כן² "ונתת אל הארון את העדות", הרי "יש לומר שבא ללמד שבעודו ארון לבדו³ בלא כפורת יתן תחלה העדות לתוכו ואחר כך יתן את הכפורת עליו"⁴.

הרמב"ן מביא את דברי רש"י, ושואל: אם היה זה צוואה⁵, משמעו יותר שאחר שיתן הכפורת על הארון כאשר אמר⁶, יתן בארון את העדות, כי ארון יקרא (גם)⁷ בהיות הכפורת עליו⁸.

כלומר: לפי רש"י מכוונה ה"ארון לבדו", ללא הכפורת, בשם "ארון"⁹, ולכן¹⁰, כאשר

(1) פרשתנו כה, כא.

(2) כה, טו.

(3) כ"ה בפרש"י לפנינו, ובדפוס ראשון, וכן ברא"ם ובכמה מפרשים. אבל ברמב"ן לא הועתק מפרש"י תיבת "לבדו".

(4) עד"ז פ' בתוס' הדר וקנים ופ' הרא"ש עה"ת כאן. ועוד. וראה לקמן הערה 9.

(5) ולהעיר שברמב"ן עקב (י, ה) אכן מביא פסוק זה "שצונו ונתת את הכפורת גו' ואל הארון תתן את העדות גו'".

(6) כן הועתק ברא"ם. וברמב"ן לפנינו ליתא תיבת "אמר" (וראה ברמב"ן הוצאת שעוועל 4 ובהנסמן שם).

ובטור הארון מביא מרמב"ן "אדרבה יותר הי' נראה להפך שאחר שיתן הכפורת עליו יתן העדות כדכתיב ואל הארון תתן העדות".

(7) כ"ה ברמב"ן לפנינו. ובטור הארון מסיים בדברי הרמב"ן "וארון נקרא עם הכפורת שעליו". ובכסף מווקק גורס "כי אין הארון יקרא רק בהיות הכפורת" (הובא ברמב"ן הוצאת שעוועל. וראה שם פ' "כור והב" – להגייסא שלפנינו).

(8) וראה לקמן סעיף ד – פ' הרמב"ן עצמו בהפסוקים.

(9) כ"ה בפרש"י כנ"ל, אבל במקומות שבהערה 4 פירשו רק המציאות בפועל: בפ' התוס' "לתת הלוות בארון קודם שתשיב את הכפורת"; ובפ' הרא"ש "קודם נתינת הכפורת תתן התורה בתוכו" (וראה לקמן הערה 36).

(10) משא"כ להראב"ע כאן "כמשפט הלשון וכבר הי'

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
 האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב
 וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם⁵ אַז דאָס וועט אויפגעבויט ווערן דורך משיח צדקנו, "ובנה מקדש במקומו"⁶, וע"פ דברי הרמב"ם⁷, "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר", איז מובן אַז אַזוי איז דאָס אויך בנוגע צום בית שלישי, אז יעדער איד וועט זיך אין דעם משתתף זיין ע"י נדבותיו, אנשים נשים, ויש לומר – אויך טף (ווי ס'איז געווען בנדבת המשכן).

(משיחות לילות ד', ה', ו' ושבת קודש פ' תרומה תשנ"ב)

(5) ה'ל' מלכים רפ"א ובסופו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 418 ואילך. וש"נ.

(6) ל' הרמב"ם שם ספ"א.

(7) ה'ל' ביהב"ח פ"א הי"ב.

בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – לאחרי שסיימו הכל, וצריכה להיות רק קבלת פני משיח צדקנו בפועל – ודאי שהקב"ה מברך כאו"א מישראל בעשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, עד לאופן (כפי שהי' ב"ימי צאתך מארץ מצרים" כך גם עתה "אראנו נפלאות")¹ – ש"אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים"² . . .

בכדי . . . לנצל את העשירות ("זהב כסף ונחושת וגו'") כדי לעשות מביתו הפרטי משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוכם בתוך כל א' וא'), כולל – גם ע"י נתינה לצדקה לבנות בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, "מקדש מעט"³.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – בניית בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים בפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כולל הפירוש "בתוך כל א' וא'" – הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁴, לכל לראש הפירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – שעל בני" מוטל החיוב

הרוגז'ובי¹⁶ אומר, שמכך שהגמרא¹⁷ מכנה את הכפורת בשם "כלי" ("אין דנין כלי מהכשר כלי"), וכן מן הנאמר בתורת כהנים¹⁸ "לפי שנאמר כפורת יכול יהי כיוסי לארון, תלמוד לומר כפורת, כפורת לארון ואין כיוסי לארון"¹⁹, מובן,

שהכפורת "לא הוי רק בשביל כיוסי, אלא זה מציאות בפני עצמה, רק צריך להניחו על ארון"²⁰. ולפי זה נלמדת מסקנה להלכה, כפי שמציין שם הרוגז'שובי²¹: הכפורת היא "כלי שרת מחמת הזאה של יום הכפורים", ולכן צריכה הכפורת להיות עשויה משל ציבור, ולא "שמו (של יחיד) כתוב עליו". לעומת זאת, על הארון אין חל דין של כלי שרת, ולכן אנו רואים שנאמר על הארון "ויעש בצלאג"²², ולא על הכפורת²³.

ג. השלכות לגבי הלכה למעשה

ויש לומר, שמשני אופנים אלו, נובעות גם השלכות לגבי ההלכה למעשה:

- (א) בענין הכוונה "לשמה"²⁴ – עושי הכפורת צריכים היו לכוון בעת עשיית הכפורת, שהיא תיעשה לשמה: לדעת הרמב"ן יוצא, שהיתה צריכה, או יכולה, להיות כוונה לשם הארון, ואילו לדעת רש"י יש לומר, שהיה צורך בכוונה נפרדת²⁵ – לשם הכפורת בלבד²⁶.

(ב) אם האיסור לבנות תבנית של המשכן, והמקדש וכלי המקדש²⁷ חל גם לגבי הארון²⁸: הרי אם הכפורת היא חלק מן הארון, עוברים על איסור זה רק אם מכינים תבנית של הארון עם הכפורת יחדיו²⁹, אך אם הכפורת היא מציאות נפרדת, הרי אז יש לומר, שהאיסור חל גם כאשר מכינים ארון בפני עצמו או כפורת (עם כרובים³⁰) בפני עצמה.

ד. ייעוד שונה או שווה לארון ולכפורת

יש להסביר, שמחלוקת זו בין רש"י ורמב"ן, כרוכה בשיטתם השונה לגבי הארון בכלל: הרמב"ן אומר³¹, ש"עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר³² ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת (על כן הקדים הארון והכפורת

הארון .. אלא בא ללמד על עשייתה שצריך שיכין בעשייתה כוונה ידועה כו'.
 (26) כן י"ל דנפק"מ גם עם ע"י השתתפות בהכפורת מקיים מש"כ הרמב"ן (עה"ת שם, יו"ד): שיהיו כל ישראל משתתפין בעשיית הארון כו' והעסק שיתנדב כל אחד כלי זהב אחד לארון או לעזר לבצלאל עזר מעט או שיכונו לדבר.
 (27) ר"ה כד, סע"א. ע"ו מג, סע"א. מנחות כת, ב. רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ז ה"י.
 (28) אבל במקומות הנ"ל לא הובא האיסור בנוגע להארון. וראה הערה הבאה. ובצפ"נ מהד"ת שם: אך מ"מ כ"ש גמור לא הוי ולכן לא חשבינן בגמ' ע"ז דמ"ג לחייב אם עשה ארון תבנית ארון.
 (29) ובמנ"ח מצוה זה לאחר שמקשה על הרמב"ם מדוע לא הזכיר הצורה של הארון אף שהזכיר שמן המשחה, כתב "ואף דשמן המשחה נ"מ דאסור לעשות כמתכונתו הא גם ארון אסור לעשות כמו היכל דוגמת היכל ואפשר דארון הוא עם הכרובים כלי א' ואם כן כרובים בלא"ה אסור לעשות כמבואר שם במצות לא תעשון אתי וארון בלא כרובים אין איסור ואפשר דמותר. וצ"ע".
 העיריני חכם א' דבתוס' הרא"ש (בני ברק – תשכ"ח) לר"ה כד, ב סד"ה חוץ: וי"ל דלא מקרי שמי אלא א"כ עשה כלי שלט כמו שלחן ומנורה וכן הארון עם הכפורת וכרובים. ובהערות המו"ל שם חוקר כנ"ל בנוגע לארון וכפורת כו'. ומקשר זה במחלוקת רש"י והרמב"ן.
 (30) ראה הערה הקודמת. וראה לקמן ס"ה.
 (31) בפ"י עה"ת ריש פרשתנו.
 (32) פרשתנו כה, כב.

הוספה

בשורת הגאולה

פז.

בדורנו זה – דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון גאולה – לאחרי וואָס מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין קבלת פני משיח צדקנו בפועל – איז זיכער אַז דער אויבערשטער בענטשט יעדער איד מיט עשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, ביז באופן (ווי ס'איז געווען „כימי צאתך מארץ מצרים“ אזוי איז אויך איצטער „אראנו נפלאות“) – אַז „אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים“² . . .

בכדי . . . צו אויסנוצן די עשירות („זהב וכסף ונחושת וגו'“) אויף מאַכן פון דער אייגענער שטוב אַ משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוכם בתוך כל א' וא'), כולל – אויך דורך געבן צדקה אויף אויפבויען אַ בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, „מקדש מעט“³.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – אויפבויען דעם בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים אין דעם פסוק „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“, כולל דעם פירוש „בתוך כל א' וא'“ – איז דאָך אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁴, לכל לראש איז דער פירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – אַז אידן האָבן דעם חיוב צו אויפבויען דעם בית המקדש.

ובנוגע אלינו מיינט עס – צו אויפבויען דעם בית המקדש השלישי,

(1) מיכה ז, טו.

(2) בכורות ה, ב. וכ"ה בתנחומא בשלח כה. הובא בפרש"י בא יג, יג (וראה לקו"ש חט"ו ע')

253 הערה *20.

(3) יחזקאל יא, טו. מגילה כט, א.

(4) שבת סג, א. וש"נ.

לתכלית אחרת³⁹ – „ונועדתי אתך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים... כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל“. יותר מכך: לפי דברי רש"י על הפסוק, אין הכוונה ל„מנוחת השכינה“, אלא „כשאקבע מועד לך לדבר עמך, אותו מקום אקבע למועד שאבוא שם לדבר אליך“⁴⁰.

ולכן סובר רש"י שהכפורת היא כלי בפני עצמו, ואינה חלק של הארון.

ה. הכרובים – חלק מהכפורת או חלק מהארון?

מהבדל זה בין רש"י לבין הרמב"ן לגבי הכפורת, אם היא חלק מן הארון או כלי בפני עצמו – נובע הבדל גם לגבי הכרובים שעל הכפורת, שגם לגביהם יש שתי אפשרויות⁴¹:

(א) הכרובים הם חלק ופרט מהכפורת. מ„שני קצות הכפורת“ נעשו שני הכרובים⁴².
(ב) לא זו בלבד שהכרובים הם פרט בכפורת (שהכפורת היא חלק מן הארון, ככלי לעדות) – אלא הכרובים עצמם הם חלק מן הארון, בדיוק כמו הכפורת.

לפי רש"י, הסובר שהכפורת היא בנפרד מן הארון וכדלעיל – הרי גם הכרובים, כמובן, אינם פרט בארון, יותר מכך: ממשמעותם הפשוטה של הפסוקים מובן, שהכרובים אינם ענין בפני עצמו, אלא פרט מהכפורת, ומשום

דמהפסוק לפי' יודעים רק שאין זה ענינו, וכאן מוסיף שגם בפועל צ"ל הסדר כן, שבעודו ארון לבדו יתן תחלה העדות. (39) וכדמשמע לפרש"י גם מזה שהוצרך לומר האורך והרוחב של הכפורת – אף שהכפורת הוא „כיסוי על הארון .. מניחו עליו כמין דף“ (רש"י שם כה, יז), כנ"ל (הערה 25) מש"ך עה"ת. – אף שיש'ל ששולל שלא יהי' הכפורת קצר מהנ"ל כיון שמניחו על עובי דב' ארונות הפנימיים (שני פעמים). – וראה פרש"י כה, יז ד"ה אמתיים וחצי. כה, יא ד"ה זר זהב. וראה הראב"ע (כה, יוד).

(40) וראה פרש"י תצוה כט, מב. ולהעיר דשם הביא דיעה זו כ"א.

(41) ונפק"מ גם בכוננת לשמה – בעת ה„מקשה“ (כנ"ל בפנים).

(42) כה, יח.

בכאן)...“ וזאת – על ידי הכנסת העדות אל תוך הארון – עם הכפורת, וכדבריו³³ על מצות עשיית הארון – „עשיית הארון והכפורת לְשום שם העדות תמנה מצוה בפני עצמה“³⁴.

כלומר, לא רק הארון הוא הכלי לעדות, אלא גם הכפורת והכרובים³⁵ הם לבוש וכלי ל„עדות“³⁶, שעל ידם מתממש הייעוד „ונועדתי לך שם“.

ואילו לדעת רש"י ייעודם של הארון ושל הכפורת שונה: הארון הוא לעדות, כפי שמוכח מכך שבסיום הציווי על עשיית הארון, לפני הציווי „ועשית כפורת...“, אומרת התורה³⁷ „ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך“, שהארון מיועד לתורה, כביאור רש"י „העדות“ – „התורה שהיא לעדות בנינו וביניכם שצויתי אתכם מצות הכתובות בה“,

ואילו הכפורת, המופיעה לאחר מכן³⁸ היא

(33) בהשגותיו ל„הרמב"ם מ"ע לג. וכן מנה „עשיית ארון וכפורת“ בהוספתיו ל„המ"צ שם במנין המ"ע (בסוף מצות ל"ת) ד"ה ואתה אם תבין.

(34) וממשיך שם בהשגותיו: ואל תחשוב לומר שלא תמנה שלא נצטיינו לדורות ולא נעשה אלא ללוחות הברית .. אם נעלה על דעתנו שיאבד או שישבר מצוה לעשותו כמדה ראשונה לשום שם לוחות העדות כי בכך נצטיינו.

(35) ראה לקמן סעיף ה'.

(36) ראה גו"א הנ"ל (הערה 14) דשניהם ארון וכפורת הם כלים ומשמשים להעדות. וראה אוה"ח כאן: עוד ירצה כי לא יניח העדות בארון עד שיהי' הארון שלם בכפורת הלום ולא קודם.

ולכאורה כ"מ גם לפי' הרא"ש הנ"ל הערה 4 (אף שהמציאות לדעתו היא להיפך) שגם הכפורת „הוי משמש לעדות“ שממשיך „וא"כ מאי צריכה למימר דבר פשוט הוא שבסתום איך יתן העדות שם. וי"ל שר"ל אפילו לכסותו אם הוא מיושב כראוי לא תכסוהו קודם נתינת העדות“ (וראה גם טור הארון שם מה שתיריך אליבא דרש"י). ולכאורה מובן מזה, שגם כפורת הוי משמש וכלי להעדות.

(37) כה, טו (וראה רא"ם בפרש"י כאן דכתב דהפסוק שם בא לומר התכלית דהארון ולא ציווי, אבל מפרש"י כאן, משמע ככפנים).

(38) ולפי' יש לפרש שההוספה בפסוק זה (כה, כא) „בא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחלה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפורת עליו“, היינו במעשה בפועל,

כל השלשה הם „מקום מגוחת השכינה“, ויותר מכך: הקב"ה נקרא „יושב הכרובים“⁴⁸.

1. צורת הכרובים

לפי זה יובן ההבדל בין רש"י לרמב"ן בענין צורת הכרובים:

הרמב"ן סובר, כדלעיל, שהכרובים הם „כמרכבה אשר ראה יחזקאל .. יושב הכרובים“. ואילו רש"י אומר⁴⁹, שהכרובים – „דמות פרוצוף תינוק להם“⁵⁰.

לפי הרמב"ן הכרובים הם „מקום מגוחת השכינה“, ולכן צורתם היא כמרכבה העליונה.

ואילו רש"י בשיטתו, שהכפורת והכרובים אינם חלק מהארון ומהעדות שבו, אלא כלי בפני עצמו⁵¹. ולכן יש לכרובים „דמות פרוצוף

48 וראה גם רמב"ן עקב י, ה: והיתה המצוה הראשונה שם ועשו ארון עצי שטים כי הוא עיקר הכוונה בכל המשכן להיות השם יושב הכרובים.
49 כה, יח.

50 אף שבפ"י התיבות „יעשה אותה כרובים“ בנוגע לפרוכת (פרשתנו כו, לא) כתב „ציורון של בריות יעשה בה“. וראה בארוכה במפרשי התורה כאן. ובמפרשי רש"י בפירוש תיבת „כרובים“. וראה תו"ש מילואים לפ' תרומה (נדפס בתו"ש חכ"ב) ס"ו.

51 להעיר מהשינויים בלשון רז"ל כשמנו חמשה דברים שחסרו בבית שני:

בירושלמי (תענית פ"ב ה"א. מכות פ"ב סה"ו. הוריות פ"ג ה"ב. ועד"ז בשהש"ד פ"ה, י (ג) נמנה רק הארון; ביזמא (כא, ב) ארון וכפורת וכרובים* (אבל „כולא חדא מילתא“ (פרש"י יומא שם ד"ה ארון) במנין התמשה דברים**); ובמדרישים (במדב"ר פט"ז, י בסופו. תנחומא בהעלותך בסופו) נמנו הארון והכרובים וכשני דברים מהתמשה***.

ולכא' דוחק לומר שהכוונה בכרובים במדרישים הנ"ל

(* ובזח"ב רכב. ב. בית קדשי הקדשים וארון וכפורת. (** ובמאירי יומא שם חשבם לשנים: א) ארון וכפורת. ב) כרובים. ובס"מ לרמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ד: ורבינו אפשר דחשיב ארון וכפורת וכרובים כתלתא (ושכינה ורוח"ק ואו"ת לא חשיב להו אלא אחד) – דלא כפרש"י. ולהעיר מלשון הגמרא (מנחות כז, טע"ב), „אלא דמקדש שני דלא הוי ארון וכפורת“. (***) וסוג בפ"ע מרד"ל (יומא נב. ב. וש"נ. וראה רמב"ם הל' ביהב"ח שם) משנגנו ארון נגוה עמו צנצנת כו' דמשם

כך: (א) הכרובים הם „מקשה“⁴² .. משני קצות הכפורת⁴³, (ב) הם „סוככים בכנפיהם על הכפורת .. אל הכפורת יהיו שני הכרובים“⁴⁴. כלומר, הכלי „ונועדתי .. ודברתי“³² הוא הכפורת⁴⁵, אך בכפורת עצמה, מגיע הקול „מבין שני הכרובים“.

ואילו הרמב"ן מבאר אחרת⁴⁶ את ענין הכרובים, ואלה דבריו: „והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל .. ואדע כי כרובים המה ולכן נקרא יושב הכרובים“⁴⁷, כי היו פורשי כנפים להורות שהם המרכבה נושאי הכבוד .. ואם תחשוב עוד למה .. תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו פורשי כנפים למעלה כי הם כסא עליון וסוככים על העדות שהוא מכתב אלקים“.

כך הוא מבאר מדוע חוזר הפסוק ואומר „ונועדתי .. ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים – אשר על ארון העדות“, למרות ש„בידוע שהכרובים הם על ארון העדות“ – כי מילים אלו באות לבאר את מהות ענין הכרובים: „כי בעבור שיצוה בכרובים בהיותם פורשי כנפים למעלה, ולא אמר למה יעשה כלל ומה שישתמשו במשכן ולמה יהיו בענין הזה, לכך אמר עתה ונתת הכפורת עם כרוביו, שהכל דבר אחד על הארון מלמעלה, כי אל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אוועד לך שם ואשכין שכינתי עליהם, ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים, בעבור שהוא על ארון העדות“.

יוצא מכך, שהכרובים הם חלק מהארון בדיוק כמו הכפורת,

43 וראה פרש"י שם ד"ה מקשה תעשה „הטיל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפורת והכה בפטיש ובקורנס באמצע וראשין בולטין למעלה וצייר הכרובים בבליטת קצותיו“.
44 כה, כ.

45 כפשות הכתוב „ונועדתי גו' ודברתי .. מעל הכפורת גו'“. ולהעיר דפרש"י תצוה שם כתב „מעל הכפורת כמו שנאמר ודברתי אתך מעל הכפורת“, ולא הזכיר „מבין הכרובים“. וכן בפרשתנו כאן עה"פ העתיק מס"פ נשא רק „מעל הכפורת“ וההמשך רמו ב„וגו“ – וצ"ע הישוב עפ"ו ד„יושב הכרובים“ – ראה לקמן.
46 עה"פ כאן כה, כא.

47 שמואל א ד, ד. ש"ב ו, ב. דה"י יג, ו.

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

תינוק", המדגישה את חיבת הקדוש־ברוך־הוא לישראל, כנאמר⁵², "כי נער ישראל ואוהבהו"⁵³ – "פרצוף תינוק".

כלומר: הארון עם ה"עדות" שבו הם ענין התורה. והכפורת – שבה, ונועדתי לך שם ודברתי אתך .. כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל" – מדגישה את חביבותם של ישראל אצל הקדוש־ברוך־הוא, אשר משום כך צורת הכרובים היא "פרצוף תינוק".

הדבר דומה להסברו של רבינו בחיי⁵⁴ בענין הכרובים, המרחיב ומסביר ש"על דרך הפשט" שני הכרובים, שהיו זכר ונקבה, באו "להודיע כמה ישראל חביבין לפני הקב"ה כחיבת זכר ונקבה", וכדברי הגמרא במסכת יומא⁵⁵ ש"בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה ואומרים להן כמה חיבתכם לפני המקום..."⁵⁶. כל זה מדגיש⁵⁷ "הפלגת הדבקות" בין הקב"ה לישראל, בלי שום אמצעי, כפי שהוא מבאר שם בהרחבה.

ז. התקשרות ישראל עם הקב"ה

– על ידי או מעל התורה

ההסבר לכך בפנימיות הענינים הוא:

הוא להכרובים של שלמה הווי על הארץ בקה"ק לא ע"ג הארון – ראה יומא כא, סע"א ובפרש"י שם. ב"ב צט, א וברשב"ם שם.

- (52) הושע יא, א.
 (53) בעה"ש כאן.
 (54) פרשתנו כה, יח.
 (55) נד, א.
 (56) כ"ה הלשון ביומא שם. וברבינו בחיי הובא בשינוי לשון קצת.

(57) וראה מה שממשיך שם: והי' אפשר שהיו הכרובים האחד כצורת אדם גדול והשני כצורת ילד קטן כענין שראה יחזקאל (סוכה ה, ב) .. ויהי' זה להעיד על אהבתו לישראל כאהבת האב לבנו שהיא אהבה חזקה, אבל רצה לעשות משל בדביקות גופני שאין למעלה ממנו.

אין ראי' דאיעו מכיר כפורת וכרובים בפ"נ. כי שם המדובר בדברים שהיו בקה"ק בפ"ע ואעפ"כ נגזרו עם הארון. משא"כ כפורת וכרובים. וראה אבות דר"נ פמ"א. יב

הארון, שבתוכו ה"עדות" – מסמל את ענין התורה⁵⁸. כנאמר גם בדברי הרמב"ן⁵⁹, שכל ישראל השתתפו בעשיית הארון, כדי "שיזכו כולן לתורה"⁶⁰.

יוצא מכך, שלפי הרמב"ן, שהכפורת והכרובים הם חלק ממציאאות הארון והעדות, הרי גם הענין של "ונועדתי לך .. ודברתי אתך מעל הכפורת" קשור לענין התורה – לווחת. ואילו לפי רש"י, אלה הם שני ענינים נפרדים – תורה וישראל.

ויש לומר, שההסבר להבדל ביניהם הוא:

בפירוש הרמב"ן יש "דברים נעימים .. (ו)ליודעים חן"⁶¹, הוא מבאר בגלוי ענינים של סודות התורה, בבחינת "הגילויים". ומצד דרגת הגילויים, ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקודשא־ברוך־הוא⁶² – הקשר בין ישראל לבין הקב"ה הוא על ידי התורה.

ואילו בפירוש רש"י, פשוטו של מקרא, ניכרת דרגת הפשיטות של ישראל, שהיא אחת עם פשיטות העצמות⁶³. והתקשרות זו של ישראל עם הקדוש־ברוך־הוא נעלית⁶⁴ מהתקשרות שעל ידי התורה, כביכול.

כידוע⁶⁵ ההסבר על הנאמר "תלת קשרין⁶⁶ מתקשראן" (ולא "תרין"), כי יש קשר של "קודשא־ברוך־הוא ישראל ואורייתא".

ולכן סובר רש"י שהכפורת והכרובים הם

- (58) כמבואר בארוכה במדרשי חז"ל ומפרשי התורה.
 (59) כה, יוד.
 (60) שמור"ד פ"ד, ב. וראה רבינו בחיי, אברבנאל עה"פ. ש"ך עה"ת. ובכ"מ.
 (61) רמב"ן בפתחת פירושו עה"ת בסופה.
 (62) ראה חז"ג עג, א.
 (63) ראה לקוטי דבורים ח"ג תצא, ב. ועוד.
 (64) כמור"ל שישראל קדמו לתורה (ב"ר פ"א, ד. תרבא"ר פ"ד). וראה לקו"ת שה"ש יט, ב"ג. המשך תרס"ז ד"ה וידבר גו' במדבר סיני. ובכ"מ.
 (65) ראה ד"ה אמנם עדיין צ"ל דש"פ האיניו (המשך לד"ה ובכן יתקדש) תרנ"ז. לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 440. ולהעיר מאה"ת אמור (כרך ד) ע' א'קה ואילך ע"ד הקשר שע"י תשובה שהוא למעלה מהקשר דישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה.
 (66) דלא כהגיסא תלת דרגין.

כלי נפרד מהארון, כי הכפורת מבטאת את ההתקשרות העצמית שבין ישראל לקדוש־ברוך־הוא, מעל לתורה. כנאמר חז"ל⁶⁷, שמחשבתן של ישראל קדמה (אפילו) לתורה.

וזהו ההסבר בפנימיות הענינים לכך שהכרובים היו "דמות פרצוף תינוק", כי האהבה העצמית שבין אב לבנו⁶⁸ אינה תלויה במעלת הבן, אלא נובעת מהיותם עצמיות אחת. ואהבה עצמית זו קיימת בגלוי דוקא לגבי בן קטן⁶⁹.

בדומה לכך, אהבתו העצמית של הקדוש־ברוך־הוא לישראל, אינה תלויה בעבודתם הגלויה בתורה ובמצוות, אלא משום היותם "חלק אלוקה ממעל ממש"⁷⁰, חלק מן העצם⁷¹. ולכן מתבטאת האהבה העצמית לישראל דוקא ב"דמות פרצוף תינוק".

ח. הכפורת – על הארון

מלמעלה"

לפי זה מובן שיש הבדל מהותי בין רש"י ורמב"ן לגבי הטעם לכך שהכפורת והכרובים נמצאים "על הארון מלמעלה":

לפי רמב"ן גם הכפורת והכרובים קשורים לעדות שבארון, ומשום כך מדגישה התורה "מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות", כדברי הרמב"ן לעיל, בסעיף ה'.

ואילו לפי רש"י, הכפורת היא "על הארון מלמעלה", משום שהיא נעלית מהארון ומהעדות שבו⁷², ולכן היא מגינה על הארון –

- (67) ראה הערה 64.
 (68) ראה לקו"א לה"מ בתחלתו. או"ת בתחלתו.
 (69) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חכ"א ע' 24 ואילך. וש"נ.
 (70) תניא רפ"ב.
 (71) ראה בארוכה ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"ד ואילך.
 (72) להעיר מש"ך עה"ת כאן (כה, יח) ד"ה ויש מי שפירש, דב' הכרובים קאי על למוד התינוקות, ולזה היו

הכפורת היא הכיסוי על הארון ועל העדות שבו, ושומרת על התורה. כי מצד התקשרותם העצמית של ישראל עם הקדוש־ברוך־הוא, הרי ישראל משפיעים⁷³ על התורה, כידוע⁷⁴, "ולאפשא לה"⁷⁵ דוקא.

וזהו הקשר במשמעות השם כפורת, מלשון כפרה⁷⁶, כי הכה לכפרה על חטא נובע משרש נשמות ישראל, כפי שהם מעל לתורה⁷⁷. ולכן, אף אם היה פגם אצל יהודי בקיום התורה, כלומר, נפגמה התקשרותו לקדוש־ברוך־הוא על ידי התורה, בכוחו לתקן פגם זה ולזכות בכפרה⁷⁸, ואף יותר מכך, כמעלת בעלי תשובה לעומת הצדיקים –

עד למשמעות הנעלית יותר של הכפרה⁷⁹ – "לכפר לפני ה' להיות נחת רוח לקונו".

(משיחות ש"פ תרומה וש"פ מטות תשמ"א)

על הכפורת והלווחת למטה* מהכפורת לומר שיעקר לימוד התורה הוא לימוד התינוקות כו'. וראה גם צרור המור כאן (כה, יז).

(73) להעיר מלקוטי לוי"צ (הערות לזהר) ח"ב ריש ע' שעו: כשמקדים הכרובים לארון הוא ע"ד שיפה כח הבן מכה האב .. והבנים מוסיפים תוס' יתרון בהאב מצד שרשם שלמעלה מהאב (בגלוי).

(74) ראה חז"ג רכב, ב. לקו"ת שלח נא, א. ובכ"מ.

(75) חז"א יב, ב.

(76) ראה שמור"ד פ"ג, ד. תנחומא ויקהל יוד. וראה ראב"ע פרשתנו כה, יז ובפירושו הקצר – הובא בס' החקירה להצ"צ צו, סע"א.

(77) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'רנב ואילך. ועוד.

(78) ראה ס' חקירה שם ד, לדברי יפת (בראב"ע שם, שמפרש, כי כמודו לכפר עליו כמו כסוי חטאה) י"ל שהוא ע"ד על כל פשעים תכסה אהבה, א"כ האהבה היא כסוי חטאה".

ועפ"י מובנת השייכות לכרובים שהם "דמות פרצוף תינוק" – עפמש"כ באגדת בראשית (פ"ה, א): כשם שבנו של אדם כשהוא תינוק קטן אם יחטא אין אביו מסלק עליו מפני שהוא קטן .. כך ישראל אפילו חוטאין כו'.
 (79) אגה"ת פ"ב.

(* ולהעיר מאה"ח כאן בסופו: כי בא לרמוז לו (בסדר הכתוב) שהגם שהכפורת למעלה מן העדות שהם בתוך הארון למטה מהכפורת כו'.